

Vägen mot självförsörjning

En kartläggning och behovsinventering av individer i behov av
ekonomiskt bistånd i Lekebergs kommun

Erik Ramberg, Lina Cederback & Malin Sjögren

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Begreppslista	3
Förkortningar	4
Bakgrund	5
Annan forskning och evidens	7
Metod	9
Kvantitativ metod	9
Urval	9
Kvalitativ metod	10
Urval	10
Tillvägagångssätt för projektet	10
Kvantitativa resultat	12
Intervjuresultat	19
Informanternas upplevelse av stödet från kommunen	19
Bemötande, stöd och personlig relation	19
Kommunens arbetsmarknadsinsatser	20
Ekonomiskt bistånd	22
Informanternas upplevelse av egenmakt och tron på sin egen förmåga	24
Perspektiv	25
Informanternas upplevelser och erfarenheter av myndigheter och samverkan	26
Arbetsgruppens reflektioner	29
Slutsatser	33
Nästa steg	34
Referenser	35
Bilaga 1 – Intervjuguide	38
Bilaga 2 – Arbetshinder självskattning	40
Bilaga 3 – ”Kundresan”	41

Begreppslista

Arbetscoach

All personal i arbetsmarknadsinsatser som arbetar klientnära. I Lekebergs kommun innefattar dessa handledare, arbetsanpassare och arbetsmarknadshandläggare.

Arbetsmarknadsenhet

Kommunens arbetsmarknadsverksamhet förutom förstegsverksamheten. I Lekebergs kommun avser detta Jobb- och Praktikcentrum samt annan praktik- och jobbsöksverksamhet.

Arbetsmarknadsinsats

Individinsatser med syftet att stötta individer till att få ett arbete eller börja studera.

Arbetshinder

Bakomliggande hinder till självförsörjning.

Förstegsverksamhet

Arbetsmarknadsinsats riktad till individer i behov av rehabiliterande insatser. I Lekebergs kommun avser detta Coachingteamet.

Försörjningshinder

Direkt orsak till behovet av ekonomiskt bistånd. Rapporteras månadsvis till Socialstyrelsen.

Försörjningsstödshandläggare

Handläggare på ekonomiskt bistånd.

Tjänstedesign

Metod för att utveckla en tjänst i syfte att förhöja kundens upplevelse av tjänsten. Genom att utforma en tjänst efter kundens behov blir den användarvänlig, konkurrenskraftig och relevant utifrån kundens perspektiv.

Förkortningar

NIA	Avdelningen för Näringsliv, Integration och Arbetsmarknad
IFO	Individ och Familjeomsorgsenheten
CT	Coachingteamet
JOP	Jobb- och Praktikcentrum
SIP	Samordnad Individuell Planering

Bakgrund

I Lekebergs kommun pågår under 2020 ett projekt vars syfte är att undersöka utvecklingsområden för kommunens arbetsmarknadsverksamhet. Målet med den här rapporten är att bidra med en kartläggnings- och behovsöversikt av individer som är i behov av ekonomiskt bistånd i Lekebergs kommun. Vidare undersöker vi förbättringsmöjligheter för kommunens arbetsmarknadsverksamhet från ett i huvudsak underifrån perspektiv. Rapporten delger resultaten från 14 semistrukturerade djupintervjuer med individer som har ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Vidare presenteras en kartläggning av målgruppen via en skattnings och självskattnings där individer och handläggare skattat vilka bakomliggande hinder som föreligger vägen mot självförsörjning. Målsättningen är att rapporten ska fungera som ett framtida diskussions- och beslutsunderlag vid utvecklingen av arbetsmarknadsinsatser i Lekebergs kommun.

Nästan alla av Sveriges kommuner tillhandahåller arbetsmarknadsinsatser åt sina kommuninvånare (Forslund *et al.*, 2019). Kommuners intresse i att främja en välfungerande arbetsmarknad har en lång tradition – de första kommunala arbetsförmedlingarna inrättades 1902 och hade sin grund i det kommunala ansvaret för fattigvården och fattigvårdens nödhjälp (Arbetsmarknadsdepartementet, 2020). Även om arbetsmarknaden anses vara en i huvudsak statlig angelägenhet är kommuners intressen i en välmående arbetsmarknad många. En välfungerande arbetsmarknad med låg arbetslöshet och lågt bidragsbehov bidrar exempelvis till förbättrad folkhälsa, ökad köpkraft och högre skatteintäkter i kommunen. I Lekebergs kommun samverkar Avdelningen för Näringslivs, Integration och Arbetsmarknad (NIA) med Individ- och Familjeomsorgsenheten (IFO) i utförandet av arbetsmarknadsinsatser. Dessa insatser riktar sig främst till de kommuninvånare som är arbetslösa och som har ett behov av ekonomiskt bistånd från kommunen.

Jämfört med individer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen har deltagare i kommunala arbetsmarknadsinsatser generellt lägre utbildningsnivå och mindre arbetslivserfarenhet (Forslund *et al.*, 2019). De står med andra ord längre från arbetsmarknaden vilket pekar mot en utmaning för kommuners arbetsmarknadsinsatser. Vidare har kraven på arbetslösa som är i behov av ekonomiskt bistånd genom åren ökat. Socialtjänstlagen (SoL) ändrades för att stärka aktiveringskraven genom nya paragrafer (prop. 1996/97: 124; prop. 2012/123:94) som tydliggör individens skyldighet att delta i arbetsmarknadsinsatser (Panican & Ulmestig, 2017). I denna rapport har vi valt att behandla dessa insatser som tjänster som kommunen tillhandahåller kommuninvånare. Ur det perspektivet är det viktigt att kommunen erbjuder arbetsmarknadstjänster som är verkningsfulla och värdeskapande – en tjänst som medborgaren vill ha.

Det finns forskning som pekar på att det är fördelaktigt att involvera användare vid framtagandet av tjänster i olika typer av sektorer (se exempelvis Magnusson, 2003; eller metastudien Crawford *et al.*, 2002). Ett populärt sätt att involvera användaren vid framtagandet av tjänster är via tjänstedesignsmetoden. Arbetet med tjänstdesign inom arbetsmarknads- och rehabiliteringsområdet är egentligen ingenting nytt. Exempelvis vann Arbetsförmedlingen år 2016 "The Service Design Award" för sitt arbete med konceptet "Växthus" (Arbetsförmedlingen, 2016). Även regioner och Försäkringskassan arbetar med tjänstdesign (se Suntarbetsliv, 2015). Inom socialtjänst är begrepp som

”brukarinflytande” ett viktigt ledmotiv (Socialstyrelsen, 2019a). Det är sannolikt att även kommuners arbetsmarknadsverksamhet kan utvecklas och förbättras genom att involvera användarna (kommuninvånare) som medskapare.

Följaktligen är den här rapporten ett första steg i en förändringsprocess för kommuns arbetsmarknadsverksamhet och utförs via ett samråd mellan kommunen och kommunmedborgare. Det är viktigt att resultaten som presenteras i den kvantitativa datainsamlingen samt intervjuresultaten omhändertas. För att jobba vidare enligt tjänstedesign behöver processer, förhållningssätt och organisation utvecklas med fortsatt medverkan av användaren (Polaine *et al.*, 2013). Prototyper behöver utvecklas och testas – denna rapport är därför inte ett ensamt slutmål.

Samordningsförbundet Finsam Lekeberg och Örebro har genom finansiering möjliggjort detta projekt. Strukturövergripande insatser som syftar till att förbättra förståelsen för målgruppen samt underlätta samverkan mellan förbundets medlemmar är en viktig del av Finsam Lekeberg och Örebros funktion. Det finns ett intresse hos alla Finsams medlemspartar i att få djupare förståelse för vad som är värdeskapande i arbetsmarknadsinsatser. Projektets resultat kommer även tillvaratas som ett diskussions- och beslutsunderlag för framtida projekt inom ramen för lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser inom Finsam Lekeberg och Örebro.

Annan forskning och evidens

I detta avsnitt har vi gjort en kort sammanställning av olika rapporter som vi har tagit inspiration från under genomförandet av denna kartläggningsrapport. Dessa har vi använt som grund vid framtagandet av teman till intervjuguiden (se bilaga 1). Det finns en uppsjö av studier, kartläggningar och andra rapporter som på olika vis berör området. I projektomfattningen ryms därför enbart den kortare redogörelse som presenteras nedan.

Porter (2019) är en metastudie som sammanställt fyra andra studier (Bejerholm *et al.*, 2018; Bejerholm & Porter, 2018; Bejerholm *et al.*, 2019a; Bejerholm *et al.*, 2019b). Studierna undersöker vilka faktorer som är viktiga i arbetslivsrehabiliteringsprocessen från perspektivet av individer med psykisk ohälsa, yrkesverksamma samt arbetsgivare. I den första och andra studien (Bejerholm *et al.*, 2018; Bejerholm & Porter, 2018) undersöktes vad individerna upplevde som viktiga faktorer för en gynnsam arbetslivsrehabilitering. Resultaten visade att hopp och egenmakt hos individen, ett salutogent förhållningsätt från de yrkesverksamma samt ett holistiskt perspektiv upplevdes som viktiga faktorer.

I en nederländsk studie (Audhoe *et al.* 2018) undersöktes barriärer och lösningar för individer som var sjukskriva på grund av psykisk ohälsa i deras väg till arbete. Studien genomförde 25 semistrukturerade intervjuer med individer som var sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa. Resultaten pekade på att informanterna identifierade flera olika problem som stod i vägen för deras återgång eller inträde till arbetsmarknaden. Dessa var inte begränsade till ohälsa utan inkluderade även sociala och ekonomiska delar av individers liv. Detta talar för att ett holistiskt perspektiv är nödvändigt i insatser som syftar till att stötta individer till arbete eller studier.

En annan nederländsk forskningsstudie (Bakker *et al.*, 2013) studerade individer med bidragsbehov genom att undersöka hur självskattade upplevelser av ohälsa och bristande motivation påverkade sannolikheten att få ett arbete. Slutsatsen av enkätstudien var att arbetslivsrehabilitering riktad mot individer i långvarigt bidragsbehov borde, till större grad, fokusera på den upplevda hälsan och motivation (tron på sin egen förmåga). Dessa visade sig vara nyckelfaktorer som var avgörande för sannolikheten för återinträde eller inträde på arbetsmarknaden. De tre största riskfaktorerna för fortsatt bidragstagande var hög ålder, dålig upplevd hälsa och mindre villighet till att acceptera ett arbete, för både bidragstagare av a-kassa och försörjningsstöd.

En studie från Sverige (Ekberg och Nilsson, 2013) undersökte vilka faktorer som påverkar sannolikheten för personer som varit långtidssjukskrivna att återvända till arbetsmarknaden. Resultaten i studien visar att anställningsbarhet, utbildning och hälsa inte var signifikant sammankopplat med en återgång till arbetsmarknaden. Återgången till arbetsmarknaden var däremot positivt sammankopplad med tron på sina personliga resurser, tron att personlighet är en resurs när man söker jobb, större självständig effektivitet i karriären samt självkänsla.

En kartläggning (Gullin, 2018) av Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommun visade att många med aktivitetsersättning hade ambitioner om att ta sig till arbete eller studier. Majoriteten av respondenter i studien uttryckte en önskan om att bli självförsörjande men saknade självförtroendet och

upplevde ofta sig själva som otillräckliga. Information om stöd och rättigheter menade många kunde förbättras och även mer kunniga coacher önskades. Stöd i upprätthållandet av rutiner samt mer realistiska mål för att närma sig arbetsmarknaden angavs som behov. Många uttryckte en önskan om bättre samverkan mellan olika aktörer. Trygghet angavs som ett stort behov hos dessa personer. Det var av stor vikt att de som arbetar med målgruppen fångade upp motivation och intresse hos insatstagaren samt bidrog till stärkande av självförtroende.

En behovsinventering (Ekmark och Blåder, 2019) utfördes via telefonintervjuer för Försäkringskassan i Örebro läns räkning med syftet är att få en överblick kring behovet av insatser för individer som uppbär aktivitetsersättning. Urvalet av informanter gjordes slumpmässigt bland de försäkrade som bedömdes vara i behov av samordnade insatser. Sammanfattningsvis resulterade rapporten i att informanter uttryckte behov av att mötas med empati för situationen man befann sig i. Informanterna upplevde stor påfrestning av att behöva byta kontaktpersoner i olika insatser. Bristen i tron på sig själv kunde påverka individen att inte utmana sig själv då man hade en föreställning om att kraven för en aktivitet var för höga. Aktiviteter som erbjöd social träning, ett sätt att komma hemifrån och som var rutinskapande, upplevdes som mycket värdefulla.

Slutligen har vi tagit del av en dansk metarapport (Vaekshuset forskningscenter, 2018) som bygger på forskningsresultat från artiklar från Aarhus Universitet. Rapporten undersökte vad som hade verkningsfulla effekter för att öka bidragstagares sannolikhet att återvända till arbetsmarknaden. Resultaten av analysen visade att det var avgörande vad arbetsmarknadsinsatsen gjorde i förhållande till insatstagaren, det var således inte endast den arbetslöses utmaningar som avgjorde chanserna till jobb. Generellt var det arbetscoachande insatser, som praktik och jobbsöksaktivitet, som var verksamma för att ta steg närmare arbetsmarknaden. Enligt rapporten skapade sociala och hälsofokuserade insatser inga framsteg av sig själva. Det krävdes att de kombinerades med arbetsmarknadsinsatser för att nå resultat. Arbetscoachens betydelse för att den arbetslösa skulle få jobb visade sig ha stor betydelse. Arbetscoachens tro på den arbetslöses förmåga var avgörande för sannolikheten att den arbetslöse skulle få ett arbete. Sammanfattningsvis fastslår rapporten att det fanns stora möjligheter att göra arbetsmarknadscoacher ännu kunnigare och mer framgångsrika för att öka individers möjlighet till att komma i arbete.

Metod

Grundtanken med projektet var att undersöka utvecklingsmöjligheter för Lekebergs kommuns arbetsmarknadsinsatser genom att involvera kommunmedborgare. Den utvalda metodiken för detta var tjänstedesign. Dock, utifrån reserestriktion på grund av Covid-19 virusets spridning, blev projektmedlemmarnas introduktionsutbildning till tjänstedesign (SKR:s "Innovationsguiden") inte genomförd. Projektet implementerade dock det synsätt som tjänstedesign utgår ifrån. Med det sagt utgick projektet från användarens perspektiv och kommunens arbetsmarknadsverksamhet är behandlat som en tjänst som tillhandahålls kommuninvånare. Projektets arbetsgrupp bestod av projektledare, försörjningsstödshandläggare samt praktikant från Örebro universitets samhällsanalysprogram. Nedan följer en beskrivning av metodik och tillvägagångssätt.

Kvantitativ metod

Den kvantitativa delen av projektet är inspirerat av en kartläggning som gjordes i Örebro 2019 (Weidinger, 2019). Jämfört med Weidinger (2019) har vissa arbetshinder omformulerats efter diskussion i projektets arbetsgrupp. Vi har medvetet valt att inte närmare definiera de olika arbetshinderna. Istället är det individen som är i behov av ekonomiskt bistånd samt försörjningsstödshandläggarens egna uppfattningar av formuleringarna som styr skattningen. Försörjningsstödshandläggaren i projektets arbetsgrupp fyllde i en skattningsblankett (se bilaga 2) för samtliga försörjningsstödstagare som erhöll ekonomiskt bistånd av Lekebergs kommun för april 2020. Detta innebär att resultaten är en ögonblicksbild och bör behandlas därefter.

I den kvantitativa delen av kartläggningen särskiljer vi mellan försörjningshinder och arbetshinder. Det första är den direkta orsaken bakom behovet av ekonomiskt bistånd medan den senare refererar till bakomliggande hinder i vägen mot självförsörjning. En ensam försörjningsstödshandläggare skattade samtliga individer. Detta betyder att man i en analys av resultaten bör ha med sig att försörjningsstödshandläggaren i somliga ärenden hade begränsad information. Vidare påverkas alla människors bedömning av de normativa föreställningar man själv representerar, likaså i detta fall.

De individer som tackade ja till att delta som intervjuinformanter i projektet fick fylla i en blankett där de självskattade vilka hinder som försvårade vägen mot självförsörjning. Detta möjliggjorde en komparativ analys av synen på vilka hinder som förelåg återgången eller ingången till arbetsmarknaden mellan försörjningstagaren och försörjningsstödshandläggare.

Urval

De individer som skattades av försörjningsstödshandläggare är samtliga kommuninvånare som erhöll ekonomiskt bistånd från Lekebergs kommun för April månad 2020. För de individer som deltog i självskattningen beskrivs urvalet specifikt nedan.

Kvalitativ metod

Den kvalitativa datainsamlingen baserades på semistrukturerade intervjuer som varade *ca* 1 timme. Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuledaren förhåller sig till teman som förutbestämt ska beröras (Bryman, 2016, s. 415). Detta görs ofta genom en intervjuguide vilket också förekom i detta projekts fall (se bilaga 1). Intervjuguiden bestod av teman om bemötande, planering, insatser och stöd. Dessa var bestämda utifrån omvärldsbevakningen av tidigare forskning och evidens. I semistrukturerade intervjuer tillåts informanten röra sig i olika riktningar. Detta möjliggör att intervjuledaren kan uppfatta vad som är av vikt och relevans för informanten (Bryman, 2016, s. 413). Detta ansåg vi vara betydelsefullt då risken finns att vi i projektets arbetsgrupp hade tänkt för smalt när vi valt teman i vår intervjuguide. Var det något relevant som vi missat hoppades vi kunna upptäcka det med hjälp av intervjudeltagaren. Semistrukturerade intervjuer som utgår från en kundresa (se bilaga 3) var det metodval som vi ansåg på ett effektivt vis möjliggjorde en relativt fri dialog där individens upplevelse låg i fokus.

Urval

Intervjuinformanterna bestod av kommuninvånare i Lekebergs kommun som erhållit ekonomiskt bistånd under minst ett års tid. Försörjningsstödshandläggaren i projektgruppen valde ut informanter utifrån det ekonomiska biståndets längd. Deltagande i projektet var helt frivilligt och påverkade ej individens planering eller rätt till ersättning. Urvalet bestod av män och kvinnor i vuxen ålder. 27 förfrågningar om medverkan i projektet skickades ut till de individer som erhållit ekonomiskt bistånd av Lekebergs kommun längst tid. Ambitionen var att lyckas få *ca* 20 informanter att ställa upp. Totalt tackade 14 personer ja till deltagande.

Av de 14 som tackade ja till att delta i projektet var tio män och fyra kvinnor. Projektet hade som tillvägagångssätt att skicka förfrågningar till de som erhållit ekonomiskt bistånd av Lekebergs kommun längre än ett år utan hänseende till kön, ålder eller ursprung *etc.* Resultatet är ovannämnda diskrepans mellan antal kvinnor och män. I en analys av resultaten är det därför viktigt att ha med sig att det som framställs i intervjuresultaten oftare är en manlig än en kvinnlig försörjningsstödstagares upplevelse.

Tillvägagångssätt för projektet

Projektet bestod av samtalsintervjuer med deltagare som varit i ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd från Lekebergs kommun. Efter att en person som kontaktats av försörjningsstödshandläggaren gått med på att ställa upp bokades datum och tid tillsammans med universitetsstudenten. På grund av tidigare skapta relationer och möjliga maktfaktorer genomförde samt transkriberade endast universitetsstudenten intervjuerna. De informanter som tackat ja till deltagande fick välja mellan två lokaler för intervjun. Alternativen var lokalerna för Coachingteamet eller Jobb- och Praktikcentrum, två av kommunens arbetsmarknadsverksamheter.

De semistrukturerade intervjuerna (se bilaga 1 för intervjuguide) innefattade två ytterligare moment:

1) Den narrativa ritövningen ”kundresan” (se bilaga 3).

Ritövningen användes i syfte att visuellt få en bild av kundresan för deltagare, från första ansökningstillfälle av ekonomiskt bistånd i Lekebergs kommun till nuläge. Intervjun utgick från kundresan som deltagaren ritade upp, därefter diskuterades förbättringsområden utifrån teman kring bemötande, planering, insatser och stöd.

2) Självskattning över informantens arbetshinder (se bilaga 2)

Självskattningen av arbetshinder utfördes i slutet av intervjun där informanten själv fick ange sitt arbetshinder, totalt 10 hinder fanns att välja på. Informanterna fick välja flera alternativ.

Sammanställningen av transkriberingen och självskattningen av arbetshinder gjordes av studenten från Örebro universitet. På så vis var dessa anonyma för projektledaren och försörjningsstödshandläggaren.

Kvantitativa resultat

Sedan 2010 ska alla kommuner rapportera in uppgifter till Socialstyrelsen om orsak till behov av ekonomiskt bistånd. För mer information om tillvägagångssätt för detta se Socialstyrelsen (2017). Tabell 1 visar försörjningshinder skattade av försörjningsstödshandläggare för alla som erhöll ekonomiskt bistånd från Lekebergs kommun för April 2020.

Tabell 1. Försörjningshinder skattade av försörjningsstödshandläggare. Redovisat i antal och procent (N=68).

Försörjningshinder	Antal	%
Arbetslös (otillräcklig, väntar el. ingen ersättning)	26	38,2
Arbetshinder, sociala skäl	24	35,3
Arbetslös med etableringsersättning (otillräcklig)	7	10,3
Sjukskriven med läkarintyg (otillräcklig, väntar på sjukpenning samt ingen sjukpenning)	6	8,8
Ensamkommande ungdom (18-20, gymnasiestuderande)	3	4,4
Föräldraledig (otillräcklig, väntar på föräldrapenning eller saknar barnomsorg)	1	1,5
Arbetar deltid, ofrivilligt (otillräcklig eller väntar inkomst)	1	1,5
Sjuk- eller aktivitetsersättning (otillräcklig samt väntar på ersättning eller ingen etableringsersättning <25%)	0	0
Pension/äldreförsörjningsstöd (otillräcklig eller väntar)	0	0
Arbetar heltid (otillräcklig eller väntar inkomst)	0	0
Utan försörjningshinder	0	0

Tabell 1: Uppskattat av försörjningsstödshandläggaren, alternativ som används vid beslut om ekonomiskt bistånd. En individ kan endast ha ett av försörjningshinder. Tabellen visar skattade försörjningshinder för samtliga individer som erhöll ekonomiskt bistånd under april månad.

Den största gruppen av individer i behov av ekonomiskt bistånd i Lekebergs kommun hade arbetslöshet som största försörjningshinder. Arbetslöshet har i tabellen ovan underkategorierna "arbetslös" samt "arbetslös med etableringsersättning". Dessa gav tillsammans 49,1 %. Det näst vanligaste försörjningshindret var sociala skäl (35,3 %). Dessa två grupper utgör tillsammans 57 av de 68 individer som var i behov av ekonomiskt bistånd av Lekebergs kommun i april 2020. Detta kan jämföras med rikssnittet 2018 där ca 50 % av alla som erhöll ekonomiskt bistånd hade arbetslöshet medan endast 15 % hade sociala skäl som försörjningshinder (Socialstyrelsen, 2019b). Detta betyder att Lekebergs kommun jämfört med riket har liknande andel med arbetslöshet som försörjningshinder och anmärkningsvärt fler med försörjningshindret sociala skäl.

Diagram 1. Antal individärenden på NIA med försörjningsstöd som uppdragsgivare, mellan januari och juni 2020.

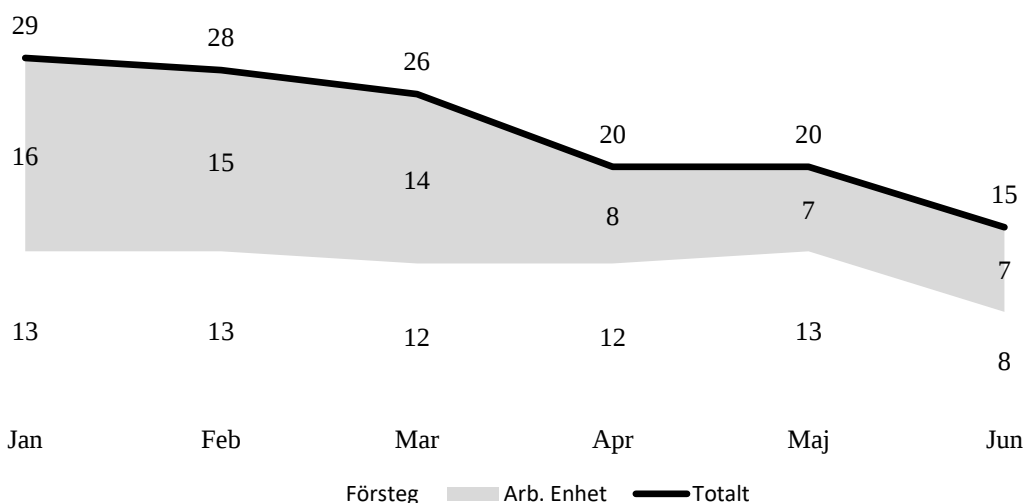

Diagram 1: Antal insatser på NIA med försörjningsstöd som uppdragsgivare under kvartal ett och två (2020), fördelat på förstegsverksamhet och arbetsmarknadsenhet. Statistik uttaget från ärendehanteringssystemet GWarbetsmarknad (2020-08-11).

Diagram 1 påvisar att det är en nedgående trend av antal försörjningsstödstagare som deltar i en kommunal arbetsmarknadsinsats i Lekebergs kommun. Från januari till juni 2020 har antalet ärenden på NIA med försörjningsstöd som uppdragsgivare nästan halverats. Särskilt påtaglig är nedgången av individärenden på arbetsmarknadsenheten, som minskat från 16 till 7 ärenden under årets första halva. Även i förstegsverksamheten är minskningen tydlig, från 13 till 8 ärenden. Som tidigare nämnt fanns det 68 individer som var i behov av ekonomiskt bistånd i April månad. I diagrammet ovan kan man utläsa att 20 av dessa hade en insats på NIA (29,4 %). Detta betyder följaktligen att 48 individer hade annan planering som ej omfattade kommunens arbetsmarknadsverksamhet.

Tabell 2. Arbetshinder skattade av försörjningsstödshandläggare. Redovisat i antal och procent (N=68).

Arbetshinder	Antal	Procent
Psykisk ohälsa	34	50
Bristande tro på en själv	31	45,6
Bristande arbetslivserfarenhet	23	33,8
Språkhinder	21	30,9
Låg utbildningsnivå	14	20,6
Fysisk ohälsa	10	14,7
Funktionsvariation	7	10,3
Missbruk	6	8,8
Annat försörjningshinder	6	8,8
Hög ålder	0	0
Antal	153	
Snitt per individ	2,25	

Tabell 2: Skattat av försörjningsstödshandläggare, en individ kan här ha flera arbetshinder. Tabellen visar arbetshinder för samtliga individer som erhöll om ekonomiskt bistånd under april månad.

om visas i tabell 2 skattades 50 % av alla som erhöll ekonomiskt bistånd i april 2020 med psykisk ohälsa som arbetshinder av försörjningsstödshandläggare. Fysisk ohälsa skattades avsevärt lägre, med 14,7% av sökande. Enligt skattningen hade 55,8 % någon form av ohälsa som arbetshinder. Således skattades en majoritet med någon form av ohälsa som arbetshinder. Bristande tro på en själv var det näst vanligaste arbetshindret. Detta arbetshinder var nära sammankopplat till psykisk ohälsa, 26 av de 31 som skattades för bristande tro på en själv skattades även med psykisk ohälsa som arbetshinder. De skattade individerna (n=68) skattades tillsammans till 153 arbetshinder, vilket gav ett snitt på 2,25 per individ.

Tabell 3. Individer med antal arbetshinder. Redovisat i antal (N=68).

Antal arbetshinder	Antal personer
1	23
2	19
3	15
4	9
5	1
6	1
7	0

Tabell 3: Visar antal arbetshinder för antal individer (n=68) för samtliga individer som erhöll om ekonomiskt bistånd under april månad.

Tabell 3 demonstrerar att 23 individer hade ett enskilt arbetshinder. Dock hade 45 individer fler än ett arbetshinder. Detta resultat tyder på att de flesta med behov av ekonomiskt bistånd i Lekebergs kommun hade en relativt komplex problematik. Enligt denna skattning är det för en majoritet av individer därför inte ett isolerat hinder som står i vägen för självförsörjning. Vidare var antal hinder högre ju längre en individ haft behov av ekonomiskt bistånd. Vilket visas i diagram 2 nedan.

Diagram 2. Snittantal av arbetshinder fördelat på längd på behov av ekonomiskt bistånd (N=68).

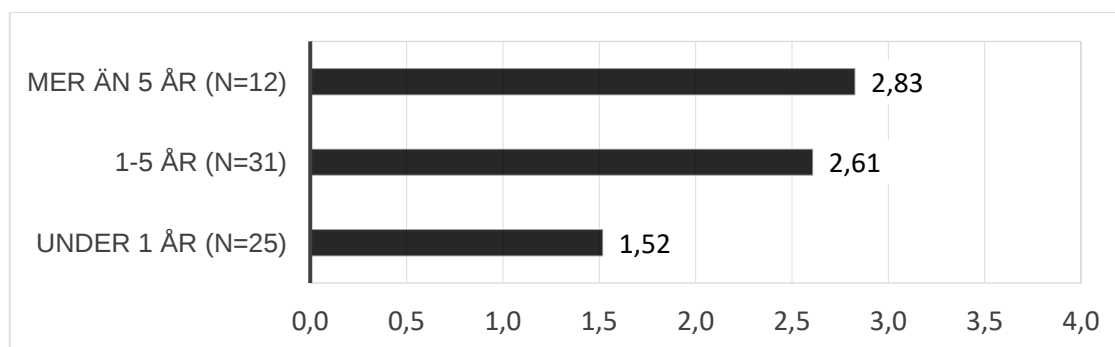

Diagram 2: Skattade snittantal av arbetshinder fördelat på tid försörjningsstödsbehov hos Lekebergs kommun

Diagram 2 visar att individer skattades med fler arbetshinder ju längre det funnits behov av ekonomiskt bistånd. De som erhållit ekonomiskt bistånd från kommunen i mer än 5 år skattades i snitt till 2,83 arbetshinder. För kategorin 1-5 år av försörjningsbehov var snittet 2,61. De som haft kortaste tid av behov av ekonomiskt bistånd (under 1 år) skattades i snitt till 1,52 arbetshinder. Detta tyder på att längden av behov av ekonomiskt bistånd påverkar komplexiteten av problematiken.

Diagram 3. Arbetshinder skattade av försörjningsstödshandläggare, fördelat på kön. Redovisat i procent (N=68).

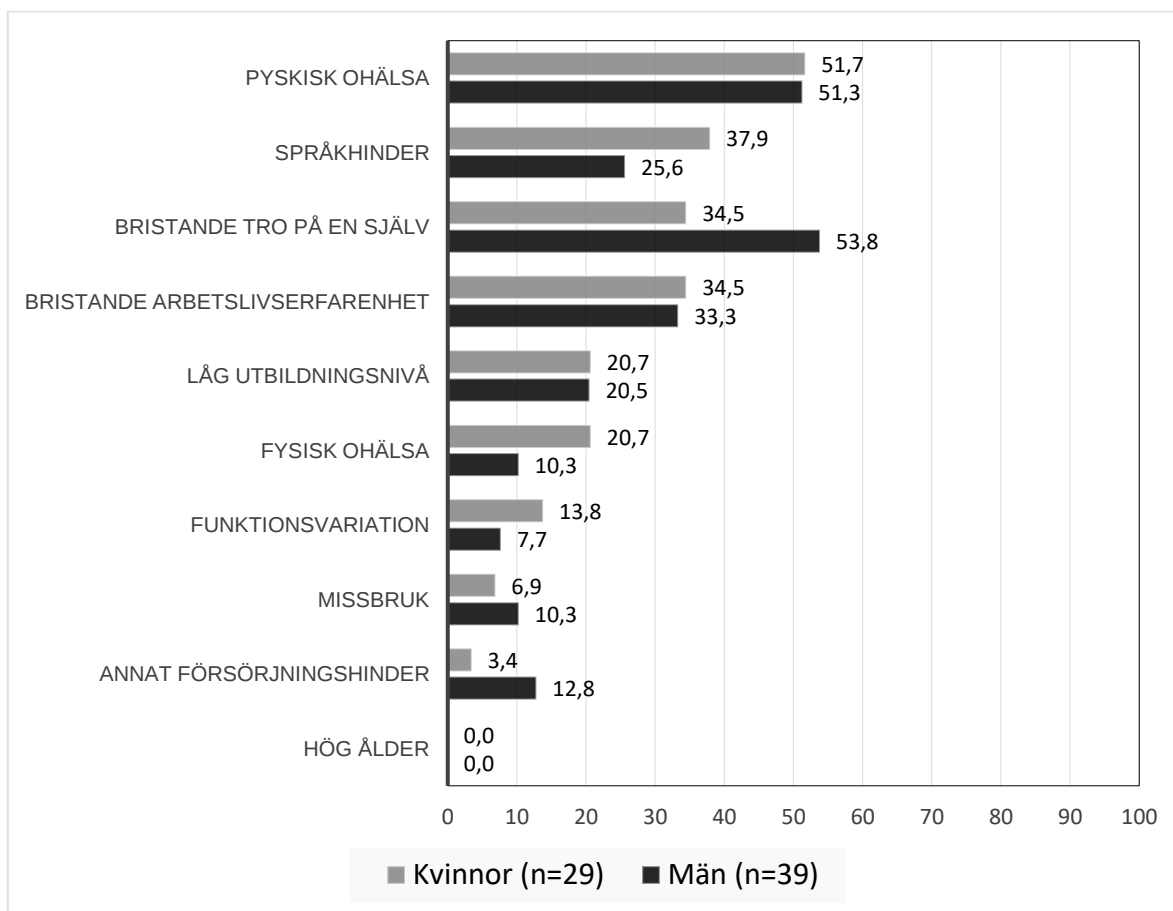

Diagram 3: Redovisar könsfördelade resultat från skattningen av försörjningsstödshandläggare i procent. Diagrammet visar samtliga individer som erhöll ekonomiskt bistånd under april månad.

I diagram 3 ser vi att försörjningsstödshandläggare skattade att det var för fler män än kvinnor som bristande tro på sig själv förelåg som arbetshinder. Fysisk ohälsa och funktionsvariation skattades vara ett hinder i större utsträckning hos kvinnor än hos män. Den psykiska ohälsan var enligt ovan jämnt fördelat mellan könen. Bristande arbetslivserfarenhet och låg utbildningsnivå är även dessa jämnt fördelade. Däremot sticker språkhinder ut som ett hinder som oftare skattades för kvinnor än för män. Antalet arbetshinder per person var anmärkningsvärt jämnt fördelat mellan könen med snitt av 2.26 för män och 2.24 för kvinnor.

Diagram 4. Arbetshinder skattade av försörjningsstödshandläggare, fördelat på längd av behov av ekonomiskt bistånd. Redovisat i procent (N=68).

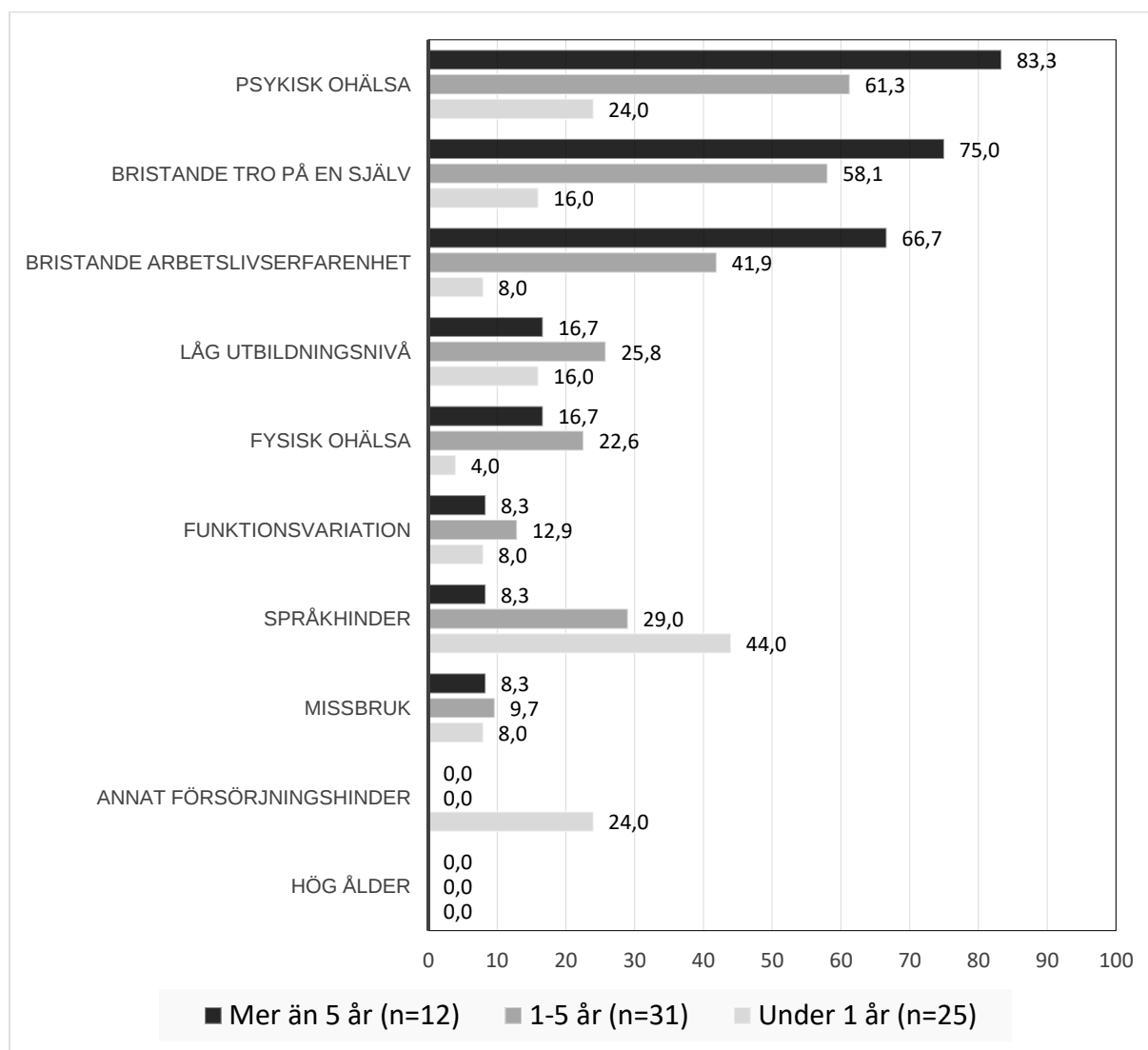

Diagram 4: Visar arbetshinder fördelat på hur länge individen erhållit ekonomiskt bistånd i procent. Diagrammet visar totalt antal individer som erhöll ekonomiskt bistånd under april månad.

Ovan ser vi arbetshinder fördelat på tid i försörjningsstödsbehov av Lekebergs kommun. Enligt denna skattning ökade psykisk ohälsa, bristande tro på en själv och bristande arbetslivserfarenhet gradvis ju längre man varit i behov av ekonomiskt bistånd. Det är svårt att svara på om bristande tro på sig själv och psykisk ohälsa orsakar ett längre försörjningsstödsbehov, eller *vice versa*. Ändock, utifrån resultaten i diagram 4, antyder vår skattning att längden av bidragsbehovet påverkar förekomsten av dessa arbetshinder. Anmärkningsvärt är att språkhinder har motsatt tendens, jämfört med psykisk ohälsa och tro på en själv. De flesta som skattades med språkhinder som arbetshinder har oftast haft behov av ekonomiskt bistånd i mindre än ett år.

Diagram 5. Arbetshinder skattade av försörjningsstödshandläggare samt individen själv, redovisat i procent (N=14).

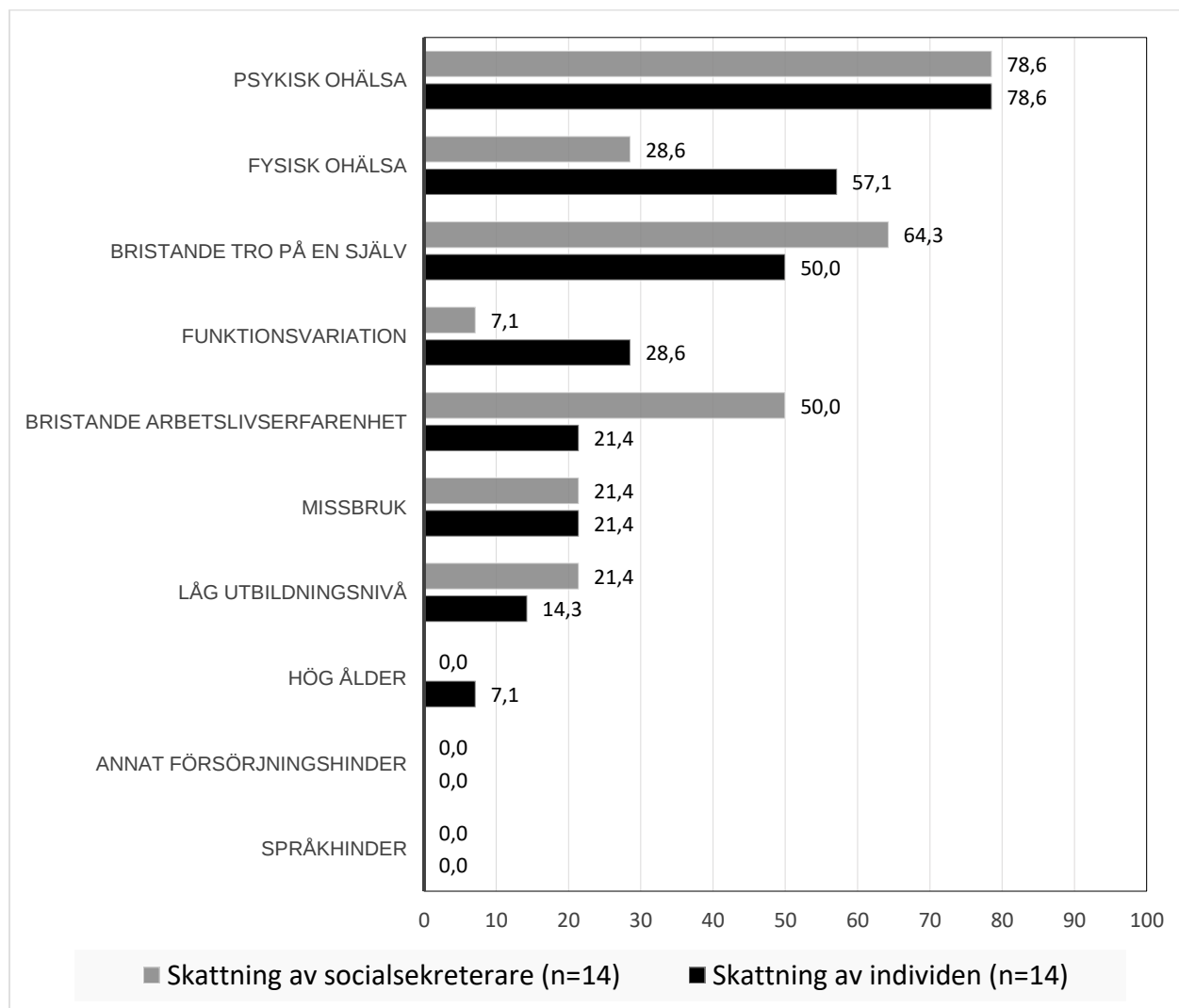

Diagram 5: Arbetshinder skattade av försörjningsstödshandläggare och individen själv, redovisat i procent. Diagrammet visar de 14 informanter som ingick i intervjudelen av projektet.

Vid intervjutillfällena för de 14 individer som deltog i den kvalitativa undersökningen av denna kartläggning bad vi individen själv skatta vilka arbetshinder som upplevdes stå i dennes väg mot självförsörjning. Resultatet, jämfört med hur försörjningsstödshandläggare skattade samma individer, redovisas ovan i diagram 5. Detta resultat pekar på en relativt hög samsyn mellan försörjningsstödshandläggare och försörjningsstödstagare kring vilka arbetshinder som föreligger varje enskild individ. De största skillnaderna finns i fysisk ohälsa och funktionsvariation – Individerna skattade oftare än försörjningsstödshandläggaren att de hade fysisk ohälsa eller funktionsvariation som hinder för att komma till självförsörjning.

Intervjuresultat

I detta avsnitt presenteras resultaten från intervjuerna. Något man bör vara uppmärksam på är att de individer som har gått vidare från kommunala arbetsmarknadsinsatser till egen försörjning inte är representerade i urvalsgruppen. Därmed finns de berättelser där individer gått hela vägen till självförsörjning ej med i projektet av naturliga skäl. Intervjuresultatet är strukturerat på så vis att de övergripande teman som identifierades vid arbetsgruppens analys av intervjuerna fungerar som överbryggar. Vi har medvetet valt att inkludera en stor mängd citat då vi anser att det är viktigt att individers röst får ta plats.

Informanternas upplevelse av stödet från kommunen

En tydlig bild som genomsyrade intervjuerna var att generellt upplevde många att stödet hade förbättrats över tiden informanten varit i kontakt med kommunens arbetsmarknadsinsatser samt ekonomiskt bistånd. Kommunen upplevdes ha utvecklat ett mer empatiskt och tillgängligt bemötande, jämfört med tidigare.

Bemötande, stöd och personlig relation

En distinkt skiljelinje bland informanterna var upplevelsen kring huruvida man blivit lyssnad på eller inte. En grupp av de intervjuade upplevde att personal både inom försörjningsstöd och i arbetsmarknadsinsatserna var inlyssnande och hade visat förståelse för individuella förutsättningar och förmågor. Denna grupp var relativt nöjd med stödet de fått från kommunen och upplevde överlag ett bra bemötande. När informanter lyfte en positiv upplevelse av stödet och bemötandet från kommunen handlade det nästan alltid om att man hade blivit tagen på allvar och att personal från kommunen beaktat den individuella viljan och förmågan. Att man blivit hörd, helt enkelt. Informanterna beskrev vikten av att bli lyssnad på och respekterad på en generell nivå, det var således inte begränsat till något specifikt område.

”Hm... nä jag tycker det fungerar bra, tycker de lyssnar på mig, alltså om man har idéer och så där så försöker de väl undersöka om det går, funkar och så där, jag känner att jag blir hörd och ah nej det funkar jättebra.”

En annan grupp av informanterna beskrev hur personal i kommunen bemött dem med misstänksamhet och inte respekterat deras förmågor eller oförmågor. Det kunde handla om att man känt att personal ifrågasättande lyssnat på uttryck av ohälsa och oförmåga. Det framgick därför att man upplevt en maktlöshet när man knuffats över den gräns man själv ansett sig ha. Särskilt tydlig blev den upplevelsen

när man upplevt att det fanns ett motståndsförfarande mellan en själv och kommunen. Det framgick att det var viktigt att relationen mellan informanterna och personal från kommunen karaktäriserats av lagkänsla och strävan mot gemensamma mål och inte ett "vi-mot-dig" perspektiv. När man upplevt att man inte blivit lyssnad på upplevde informanterna frustration, som beskrivet nedan.

"Ah för det kan vara mycket att de behandlar mig som att jag vore ett barn ungefär 'ah men jag kan förstå det kan vara lite svårt uj uj' men det finns liksom inte, de tar ingenting jag säger seriöst"

En ytterligare gemensam nämnare som framträdde i intervjuerna var vikten av den personliga relationen mellan personal från kommunen och försörjningsstödstagaren. I nästan alla intervjuer utmärktes någon enskild person från kommunen som särskilt viktig för respondenten. Vem i kommunen som utmålades som särskilt viktig skilde sig åt mellan informanterna. Det kunde vara en kurator, arbetscoach, chef eller en handläggare från försörjningsstöd. Även i de intervjuer där man överlag uttryckt missnöjdhet med kommunen utmärktes någon särskild person enligt ovan. Det handlade oftast om att den särskilda personen "förstått" och "lyssnat" medan andra inte gjort det. Det kunde också handla om att den utpekade personen från Lekebergs kommun "fick saker att hända" medan annan personal inte fick det. Även detta pekade på att arbetsalliansen mellan yrkesverksamma och försörjningsstödstagare var en signifikant del i vägen mot egen försörjning. Det var med andra ord betydelsefullt att man haft någon som verkligen trott på en, agerat stöttande och som fått saker att hända.

Kommunens arbetsmarknadsinsatser

Målgruppen som intervjuades har alla haft ett längre behov av ekonomiskt bistånd från Lekebergs kommun. Detta innebär att majoriteten av informanter har deltagit i flera olika insatser som utförts av kommunen. En gemensam bild som informanterna gav uttryck för gällande insatser på arbetsmarknadsenheten var att man kände att man i första hand var där för att betjäna kommunen och utföra "gratis"- och "låtsas"-jobb och inte för att driva sin egen process mot självförsörjning. När informanterna inte såg en tydlig personlig betydelse med insatsen kände man sig exploaterad och tappade känslan av egenmakt. Nedan följer tre citat från tre olika informanter som alla beskriver känslan av att man i insatsen inte fokuserat på sin egen process framåt.

"poängen var att jag skulle få hjälp att söka jobb, men det fick jag ingen hjälp med alls utan istället skulle jag jobba gratis för kommunen"

...

"Nä det va man fick ju låtsasjobb typ, sen stod man och gjorde egentligen ingenting bara för att göra något ungefär, så det kändes lite"

...

"Nä jag körde, jag flyttade, jag körde lite truck och flyttade pallar fram och tillbaka, bara för att göra någonting, så jag gjorde ju egentligen ingen nytta (skrattar)."

En aktivitet på arbetsmarknadsenheten som av vissa informanter uppfattades som meningsfull var fixarservice. Det är en verksamhet som syftar till att erbjuda pensionärer i Lekebergs kommun enklare hjälp två timmar i månaden. Flera informanter lyfte fram just fixarservice som ett exempel av en betydelsefull aktivitet eftersom de enkelt kunde identifiera ett större syfte i den. Dock låg fokus på att fixarservice var bra eftersom det kändes som ett verkligt jobb där man också fick hjälpa pensionärer. Man pratade inte om fixarservice som en insats där man utvecklats och kommit närmare sina egna mål i vägen mot egen försörjning. Fokus låg således inte på fixarservice som ett steg i processen att komma till självförsörjning utan på känslan av att utföra ett betydelsefullt arbete.

Även insatser i kommunens förstegsverksamhet, Coachingteamet, upplevdes sakna meningsfullhet för flertalet informanter. Dock upplevde informanter som haft insatser i Coachingteamet större insikt och förståelse för varför man var på Coachingteamet – relativt erfarenheten av arbetsmarknadsenheten var syftet tydligare. Istället låg fokus i intervjuerna på utformningen av Coachingteamet och avsaknaden av stimulerande aktiviteter som en förhindrande omständighet. Även typen av aktiviteter som erbjudits på Coachingteamet framställdes som allt för grundläggande och juvenila. Exempelvis framträdde social träning i form av att sitta runt ett bord och prata som ej värdeskapande, vilket de tre citaten nedan påvisar.

"jag försöker gå runt och göra saker, ehm just för att komma dit och sitta runt runda bordet det är inte jättemotiverande så"

...

"rätt segt att komma till CT och sen sitter man där runt bordet och så gör man ingenting"

...

"alltså, lite barnsligt kanske, det känns som man är tillbaka i skolan och har grupparbeten typ och det är ju... vi är ju vuxna människor som är här, jag menar, man behöver inte prata med oss som barn och lära oss nya ord, behöver vi kanske inte"

Flertalet informanter uttryckte en uppskattning för de hälsofrämjande aspekterna av förstegsverksamheten (Coachingteamet). Möjligheten att kunna träna på att skapa rutiner och att ingå i en social kontext lyftes fram som värdefullt. Man upplevde att kraven var låga och att förståelsen för ohälsa var hög, vilket gjorde att individen kände sig trygg och lyssnad på. Nedan följer tre citat från tre olika informanter som alla beskriver hur Coachingteamet har stöttat dem.

”i början så trodde jag inte det var något för mig, alls, trodde inte det skulle hjälpa till överhuvudtaget så det gick ner, sen märkte jag att det faktiskt var rätt skönt”

...

”det här alltså Coachingteamet är ju jättebra, och de ställer inte så stora krav, det gör inget utifall man mejlar in på morgonen och säger nej jag mår inte bra idag och det är lugnt liksom, det spelar inte så stor roll, gör det inte, man får känna efter mer själv”

...

”Det [Coachingteamet] är bra, det är väldigt bra tycker jag, det har hjälpt mig väldigt mycket faktiskt tycker jag, med det sociala och allt det som man har tappat. ”

När informanterna rörde sig kring att prata om de positiva aspekterna av Coachingteamet låg fokus främst på hur insatsen stärkt individen i sociala aspekter. Möjligheten att ingå i ett socialt sammanhang och att ha en aktivitet att gå till om dagarna upplevdes generellt som något positivt. I vissa fall uttryckte man en känsla av att Coachingteamet stöttat på så vis att man inte fallit längre bort från självförsörjning, men att man inte heller har kommit närmare. I citatet nedan reflekterade en informant med en positiv upplevelse av Coachingteamet om vilken effekt insatsen har haft för hen.

”Mhm men jag vet inte om jag kommit arbetsmarknaden något närmre...”

Ekonomiskt bistånd

När intervjuerna rörde sig mot att handla om ekonomiskt bistånd och det stöd försörjningsstödstagare upplevt från sin handläggare blev tonen ofta mer allvarlig. Upplevelsen av stödet från försörjningsstöd skiljde sig tydligt åt mellan individerna och varje berättelse var unik. Det som framkom som en avgörande faktor för synen på försörjningsstöd var hur man uppfattat bemötandet, empatin och tillgängligheten. En grupp informanter gav uttryck för en mycket god upplevelse av bemötande och stödet från försörjningsstöd i Lekebergs kommun. I vissa fall uttryckte sig informanterna nästan lyriskt, som det senare av de två citaten nedan.

”Jag tycker de är supertrevliga, jag tycker de är ah... (rycker på axlarna) underbara människor. Ah de är supertrevliga. ”

...

”De har sagt det flera gånger att är det någonting så är det bara att du ringer, mejlar, sms-ar något, så nej. De fyller i ordet stöd i försörjningsstöd.”

De som var nöjda upplevde ofta att de arbetade i allians med sin handläggare på ekonomiskt bistånd. De upplevde att handläggaren var förstående, tillgänglig och empatisk. En särskild grupp som upplevt en positiv relation till handläggarna var de som haft andra insatser från socialtjänsten i form av missbruksvård. I Lekebergs kommun arbetar vuxenhandläggarna både med ekonomiskt bistånd och missbruk. På så vis har vissa klienter annan kontakt med sin handläggare än endast för ekonomiskt bistånd. De som haft insatser för missbruk uttryckte en upplevelse av en närmare relation med sin handläggare. Det är troligt att de stödinsatser som getts utifrån missbruksproblematik skapade en fördjupad stödrelation mellan klient och handläggare.

Vidare framgick det i intervjuerna att de som haft försörjningsstöd från andra kommuner i landet upplevde att stödet från Lekebergs kommun var relativt bra. Flera uttryckte en känsla av att man var 'lyckligt lottad' över att man bor i Lekebergs kommun och inte i en större kommun med svårare sociala problem. Man upplevde att kravställningarna i Lekebergs kommun var lägre än de man erfarit i andra kommuner. Samtidigt upplevde vissa som haft försörjningsstöd i andra kommuner att Lekebergs kommun var mindre konsekvent i sina bedömningar. Det gjorde att man uppfattat Lekebergs kommun som svårförståelig och oförutsägbar.

I kontrast var andra informanter missnöjda med sin relation till försörjningsstöd. Bilden som framkom i intervjuerna var att även hos de som var missnöjda med försörjningsstöd var ledorden förståelse, tillgänglighet och empati. Den upplevda frustrationen med att inte bli förstådd var relativt starkare när informanter reflekterade kring sin relation med försörjningsstödshandläggare. De upplevde en mycket tydligare beroendeställning till kommunens personal inom ekonomiskt bistånd än personal från arbetsmarknadsenheten. Detta är rimligt utifrån risken som föreligger för försörjningsstödstagare av att få helt eller delvis avslag på grund av att man ej anses bidra till att närma sig självförsörjning.

"Både och, det är för att ingen lyssnar på mig, så har det alltid varit, det är aldrig någon som lyssnar på mig eller tar mig seriöst, det är alltid det att jag är en gnällig jävla tonåring hela tiden även fast jag kan och vet mer än de flesta utan det är jag blir alltid behandlad som att jag inte vet vad jag pratar om även fast det är mitt liv det gäller liksom"

...

"jag känner mig inte väl bemött, som jag sa innan det kan du ju förstå själv att får man en hög grad av ångest innan man ska träffa en person då handlar det ju inte om att man känner sig trygg eller får bra bemötande då är det ju et stort orosmoment och då fungerar ju inte den kontakten,"

Somliga informanter upplevde att försörjningsstöd inte stöttat i frågor som de själva anser sig behövt ha hjälp med. Även problem med kontinuitet uppmärksammades. Vissa av de som intervjuades beskrev det som frustrerande att behöva byta kontakt på försörjningsstöd och att man inte informerats om att man fått byta handläggare. Kontinuitet kunde även förefalla vara ett problem när det handlade om ens

planering. I exemplet nedan beskriver en av informanterna om hur planeringen förändrades utifrån att hen ej var sjukskriven längre. Upplevelsen för individen var att bara för att sjukskrivningen ej längre existerade var det som om hens problematik försvann.

”nu bara för att jag inte haft fått kontakt med vården, vilket jag har bett om hjälp med att få, så helt plötsligt så är inte jag sjukskriven längre, då existerar inte mina diagnoser eller någonting sånt, så då kan man börja ställa krav på mig liksom... det tycker jag är dåligt, istället för att kanske hjälpa mig att ta kontakt med vården.”

Informanternas upplevelse av egenmakt och tron på sin egen förmåga

I intervjuerna berördes temat om vilken nivå av egenmakt och delaktighet informanterna upplevde i sina planeringar. I likhet med tidigare diskussion var en vattendelare huruvida man upplevt att man blivit lyssnad på. De informanter som upplevde att deras uppfattning om sig själva och sin arbetsförmåga togs i beaktning vid planering upplevde att de samarbetade med kommunen. Denna upplevelse framkom exempelvis när individer fått dela med sig av sin kunskap om sig själva och deras arbetsförmåga utan att mötas av misstro från arbetscoach eller försörjningsstödshandläggare. I de fall då informanter inte fått gehör för sina egna tankar om möjligheter och behov blev den individuella planeringen ofta negativt laddad och en upplevelse av oförmyndighet framkom. Uppmaningar från arbetscoach om att försöka lite till eller krav att utföra icke-flexibla arbetsuppgifter gav individer en upplevelse av maktlöshet.

”men det lyssnade de inte på utan jag fick börja så jag var där två tre dagar eller någonting, sen så slutade jag att gå dit”

Vissa informanter uttryckte att de var i behov av stöd och ibland var det svårt att veta vad som var den bästa vägen framåt. Speciellt frågor om vad man behöver för typ av arbetsanpassningar på en praktikplats eller i en insats kan vara svåra att svara på om man exempelvis inte har någon arbetslivserfarenhet alls. Därför var en tillitsfull kommunikation viktigt i samarbetet. Ett tydligt exempel på det kan man läsa nedan, från en individ som beskriver när den blivit utmanad av en arbetscoach som personen har tillit till.

”Ja men det har det funnits men det är bara för att hjälpa till och pusha en, så klart, och det var ju lite... så när jag skulle upp hit [arbetsmarknadsenheten] ”okej är ni säkra på att... kommer det gå för mig?” finns det något som behövs [göras] och det var så att ”du får helt enkelt gå och testa” och då var det först lite så här ”ah vill jag verkligen det” och då var (arbetscoachen) där som vanligt”

I citatet ovan gavs uttryck för hur informanten upplevde vikten av en arbetscoach som stöttade och samtidigt utmanade. Det var i detta fall tydligt att individen hade en tilltro till arbetscoachen. I de fall då individen inte hade självförtroende nog att ta sig an nya utmaningar eller ovana situationer så var vikten av en stöttande arbetscoach såldes central. Informanterna var införstådda i att försörjningsstöd bedömer om individen gör allt i sin förmåga för att närma sig egen försörjning och därmed kan påverka individens ekonomiska situation. I intervjuerna framträdde det att i ett välfungerande samarbete med individ, socialtjänst och arbetscoach bör denna makt inte vara allt för närvarande. Nedan kan man läsa två tydliga exempel på när individen upplever maktbalansen i relationen mellan sig själv, arbetscoach och försörjningsstöd.

"då märker jag att mina arbetscoach blir så här "ja vi kan ju komma överens om det här men i slutändan så är det ju försörjningsstöd, vi måste tänka på vad försörjningsstöd säger och vi måste... alltså så dem sitter som något slags överhuvud och ska fatta beslut ... alltså förstår du? Dem som jag träffar flera gånger i veckan som vet hur jag fungerar och som vet vad som är bra för mig som jag har förtroende för och bra kontakt, som jag tycker borde vara dem som vet bäst vad som är bäst för mig, det spelar ingen roll sen när man har ett möte, tycker försörjningsstöd då att jag borde gå upp i tid eller ah göra någonting annat eller si eller så då är det liksom deras ord som gäller fast dem kanske har träffat mig sammanlagt ah... fem timmar, förstår du vad jag menar?"

...

"något som är jättedåligt, att dem inte har förtroende för dem som dem ger uppdrag att ta hand om dem som har försörjningsstöd, förstår du hur jag menar?"

I ovanstående citat kan man urskilja en upplevelse av maktlöshet inför försörjningsstöd samt ett missnöjde med att arbetscoacher inte kan ta beslut utan försörjningsstöds godkännande. Här ser vi ett exempel på när den interna samverkan i kommunen inte fungerat vilket skapat en känsla av osäkerhet hos individen. Vi tolkar vårt intervjuresultat som att individerna upplevde att fokus för en framgångsrik väg framåt inte präglades av tvång i form av krav och förväntningar utan av stöttning med individens förutsättningar i centrum. Det framkom ett behov av en bred arbetsallians där arbetscoach, försörjningsstödshandläggare och individen själv samarbetar i en gemensam plan mot ömsesidiga mål.

Perspektiv

Hur individerna uppfattade arbetsmarknadsinsatser skilde sig åt. Vissa informanter talade om en negativ arbetsprövning där man var på plats för att visa vad man inte kunde göra. Det vill säga, bevisa sina anpassningsbehov. Många individer uppgav att de såg sin ekonomiska situation som det mest kritiska. Övrigt stöd eller planering i vägen mot självförsörjning sågs som en bonus eller något "extra". I

intervjuerna framkom det att majoriteten av individerna inte såg sysselsättningen som ett viktigt steg i sin utveckling utan mer som en skyldighet för att fortsätta ha tillgång till ekonomisk trygghet. I vissa fall kan detta vara ett resultat av misstag i betoningen av syftet i arbetsmarknadsinsatsen och i andra fall kan det vara så att individen själv inte trott på sina utvecklingsmöjligheter. Tolkar man det som att individen inte tror på sin egen förmåga så är detta ännu ett tecken på att självkänslan och tron på sig själv som arbetsför är signifikanta beståndsdelar i vägen mot självförsörjning.

Informanternas upplevelser och erfarenheter av myndigheter och samverkan

Nästa tema som berördes i intervjuerna var upplevelsen av andra myndigheter samt samverkan mellan kommunen och andra myndigheter. Som de kvantitativa resultaten demonstrerade (se s. 16) har de flesta med ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd en komplex problematik som sällan är isolerat till ett ensamt hinder. Även det faktum att både psykisk och fysisk ohälsa skattades som ett arbetshinder hos en majoritet av individer pekar på behovet av samverkan mellan Lekebergs kommun och andra myndigheter. Det är därför troligt att flertalet individer som har behov av ekonomiskt bistånd i Lekebergs kommun behöver en samordnad rehabiliteringsplan där flera aktörer är aktiva. I intervjuerna berördes framför allt upplevelsen av FINSAMs övriga parter, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Örebro län. Vidare har informanternas upplevelse av samverkan mellan dessa myndigheter behandlats i intervjuerna.

Även när det kom till informanternas upplevelse av myndigheter och samverkan var varje berättelse unik. En bild som framträdde i flera intervjuer var att välfärdssystemet i Sverige upplevdes som oerhört komplext. Ett flertal av informanterna gav uttryck för att processerna som styr ens position och tillhörighet i myndighetssystemet var svårförståeliga och abstrakta. Man förstod inte vad som hände och varför saker blev som de blev. Det kunde exempelvis handla om att man inte kunde förklara varför man blivit av med ersättning från Försäkringskassan eller blivit utskriven från Arbetsförmedlingen. Myndigheterna upplevdes även som synnerligen svåråtkomliga. Distansen mellan klient och myndighetsrepresentant beskrevs med andra ord som väldigt lång. Detta gav ofta upphov till en känsla av förlust av egenmakt och följaktligen frustration. Psykiatrin var en instans som flertalet informanter upplevde som svåråtkomlig. Informanterna beskrev känslor av besvikelse och maktlöshet gentemot en ”avlägsen” vård inom psykiatrin. Citaten nedan är tre olika exempel av detta.

”försökte ta kontakt med psykiatrin här i Örebro och alltså det var ju en helt absurd upplevelse, det var ju Kafkas Processen i kubik”

...

”för jag har ju frågat, jag tror jag är uppe på 8-9 gånger jag har försökt prata med min läkare inne på allmän psyk nu. [Okej varför är det så då? Är det för långa väntetider eller?] Nä alltså jag vet inte

dem svarar ju inte ens, jag skriver via mina vårdkontakter, jag har provat att ringt in, får alltid prata med en sköterska då säger dem ah vi ska ta upp det, och sen (gestikulerar händerna upp i luften) dött.”

...

”Och sen alla som pratar om att det finns så jävla bra vård, men det är ju det att man kan inte få den vården, utan den finns och den är jävligt bra när man får den det är bara det att komma dit är nästan omöjligt.”

Vikten av kontinuitet var också något som lyftes fram av flera informanter när det handlade om myndighetskontakt. Detta var ej avgränsat till en särskild myndighet utan kan sägas vara en generell upplevelse. Inom vården var upplevelsen att man sällan fick träffa samma läkare två gånger och hela tiden behövde återbeskriva sin problematik. Även kontinuiteten mellan olika instanser inom vården beskrevs som problematisk. Exempelvis fanns uttryck av frustration av relationen mellan primär vård och psykiatri. Det kunde handla om remisser som inte accepterades av psykiatrin eller som informanterna berättade hade tappades bort. Hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan upplevde ett flertal informanter att man sällan visste vem ens handläggare var. Än mindre upplevde man en kontinuitet i planering och stöd från myndigheter.

”Nä men dem kommer oftast inte ihåg vad vi har pratat om förra gången och såna här grejer, så säger varje person olika och så jag tycker dem kan bända på reglerna om dem vill och vill dem inte så... ah så jag vet inte, det tycker jag inte varit bra.”

Vissa informanter gav även uttryck för att man inte ”orkade” bry sig vart och hur man hörde hemma i myndighetssystemet. Vilken myndighet pengarna kom från var inte viktigt för personen. Vidare beskrev vissa informanter en känsla av att man ”bollas” mellan olika aktörer i myndighetssystemet. Eftersom utgångspunkten för beviljat ekonomiskt bistånd är att det ska vara kortvarigt och att man så snabbt som möjligt ska komma till egen försörjning var de flesta informanter medvetna om att försörjningsstöd inte ska vara en långsiktig lösning. Vissa upplevde en känsla av att hamna ”mellan” när de själva, i enlighet med Arbetsförmedlingen, ansåg sig sakna arbetsförmåga samtidigt som Försäkringskassan nekade ersättningsansökningar. Citatet nedan beskriver ett exempel av detta.

”Dem säger ju att man inte ska ha, att man inte ska gå så länge på försörjningsstöd att man ska komma ut jobb eller försäkringskassan, ah men om försäkringskassan avböjer hela tiden, då är det inte så himla lätt, då blir det ju försörjningsstöd liksom, ett jobb kan man ju ja, sen är det bara som ha... jag står mittemellan”

Upplevelsen bland informanterna var att samverkan mellan kommunen och andra myndigheter var knapphändig. Än mindre förstod man vilka processer som styr olika ansvarsområden mellan myndigheter. I likhet med den ekonomiska ersättningsfrågan var det inte särskilt intressant för individen om det var Arbetsförmedlingen eller kommunen som stod för en arbetspraktik – skillnaden upplevdes som obskyr. Helt plötsligt, ofta efter en period av ökad ohälsa, upplevde man att man var på ett annat ”ställe” i myndighetsystemet. Utan att riktigt förstå varför det blev som det blev. I likhet med citatet ovan (s. 27), skapade detta en känsla av ett överbyråkratiskt och komplext system.

Arbetsgruppens reflektioner

Lekebergs kommun har på många sätt en välfungerande arbetsprocess för att stötta försörjningsstödstagare till självförsörjning. Intervjuresultaten vittnade om att kommunen generellt redan gör ett bra jobb och att upplevelsen bland informanterna är att det har blivit bättre, jämfört med tidigare. Detta avsnitt är en diskussionsdel där projektets arbetsgrupp delar sina reflektioner kring vägar framåt för Lekebergs kommun. Här ämnar vi koppla samman intervjuresultaten med den kvantitativa datan samt tidigare forskning som grund för förslag kring förbättringsområden. När arbetsgruppen reflekterat kring dessa resultat har vi konceptualiserat kommunens arbetsmarknadsinsatser som en tjänst åt kommunmedborgaren - vi har diskuterat utifrån kundnytta. Dessa förbättringsförslag har således individens (kundens) uppfattning som utgångspunkt. Detta betyder inte att dessa perspektiv är det som unisont faktiskt fungerar för att få individer i sysselsättning.

I april månad 2020 ingick 29,4 % av alla kommunmedborgare i behov av ekonomiskt bistånd i en arbetsmarknadsinsats via kommunen (se s. 14). Man bör ha i åtanke att försörjningsstödstagare kan ha problematik som kan påverka huruvida kommunens arbetsmarknadsinsatser är rätt insats. Vidare är inte alla försörjningsstödstagare aktuella för arbetsmarknadsinsatser i kommunen på grund av att de har en annan planering med annan myndighet, vanligtvis via Arbetsförmedlingen. I de fallen där vård eller behandling av olika slag är aktuellt bör detta genomföras innan arbetsmarknadsinsatser påbörjas. Att starta en insats som är trolig att misslyckas anser vi ej vara en bra väg då det kan förvärpa deltagarens självkänsla. Dock, som Vaekshuset forskningscenter (2018) påvisar, är det viktigt att individer är i insats i så stor utsträckning som möjligt – annars föreligger en risk av att hamna i djupare utanförskap. Det är en balansgång där man i vissa fall måste väga risken av ett misslyckande mot riskerna av att ej ingå i insats. Sammanfattande tror vi att man bör ha som målsättning i Lekebergs kommun att utveckla insatser och processer som möjliggör deltagande i insats för en större andel av försörjningsstödstagare.

I kartläggningen av arbetshinder samt i intervjuerna blev det tydligt att de flesta kommuninvånare i behov av ekonomiskt bistånd har en komplex problematik som hindrar vägen mot självförsörjning. Enligt skattningen i den här kartläggningen figurerar ohälsa som ett arbetshinder i en majoritet av ärenden. En övervägande del hade även fler än ett arbetshinder vilket även det pekar på att det oftast inte är ett isolerat problem som står i vägen för självförsörjning. Följaktligen behöver insatser för dessa deltagare ofta bestå av mer än arbetspraktik och jobbsöksaktivitet. Från bedömningssamtal hos försörjningsstöd till start i arbetsmarknadsinsats drar vi slutsatsen att ett holistiskt perspektiv behöver tillämpas.

Arbetet med ett gott bemötande är något som redan är levande hos alla myndighetsaktörer, så även Lekebergs kommun. Vad som är ett bra bemötande i syftet att skapa verkningfulla arbetsmarknadsinsatser för försörjningsstödstagare behöver dock preciseras. Enligt resultaten i vårt projekt är det av stor vikt att klienten känner sig lyssnad på. För att skapa en attraktiv tjänst till medborgaren behöver kommunen stärkas i att ta tillvara på individens erfarenheter och åsikter. Vidare, enligt tidigare forskning (Bakker *et al.*, 2013; Ekberg och Nilsson, 2013; Porter, 2019) samt vår kvantitativa kartläggning, är ett förbättringsförslag relaterat till bemötande att kommunen bör lägga

större vikt på att arbeta med självkänslan hos informanter. Ett större fokus bör därför läggas på det salutogena och det som fungerar för att stärka individer i sina förmågor. Självbilden, självupplevd ohälsa samt arbetscoachens tro på individens förmåga är alla faktorer som påverkar möjligheten till stegförflyttningar mot arbetsmarknaden (Bakker *et al.*, 2013; Ekberg och Nilsson, 2013; Vaekshuset forskningscenter, 2018). Därför anser vi att kommunen bör undersöka metodutveckling kring bemötande med fokus på delaktighet och ett salutogent förhållningssätt.

Lekeberg är en liten kommun och har därför inte samma palett av arbetsmarknadsinsatser som större kommuner kan erbjuda. Vi anser att kommunen behöver vara ärlig mot sig själv i frågor kring balansen av praktikverksamheters syfte mellan a) stegförflyttning mot självförsörjning för deltagare eller b) utförandet av arbetsuppgifter åt kommunen. Flertalet informanter upplevde att de kände sig utnyttjade och ”jobbade gratis” åt kommunen istället för att fokusera på sin egen process mot arbetsmarknaden. Ett förbättringsområde är därför att arbeta med förtydligandet av syftet med en praktik inom kommunens verksamheter. Syftet med insatser behöver vara tydligt för alla inblandade, inte endast för individen och personal utan även för kommunen i sig. För individen bör denna förankring inledas redan vid bedömningssamtalet med försörjningsstödshandläggare. Om man ser den kommunala arbetsmarknadsinsatsen som en tjänst till kommunmedborgaren är det av stor pedagogisk vikt att klarlägga detta syfte.

Skrivelsen ”Försörjningsstöd till arbete” i Lekebergs kommun öppnar för möjligheten att erbjuda försörjningsstöddagare en tidsbegränsad anställning inom kommunen som finansieras av försörjningsstöd. Denna skrivelse kan aktualiseras i de ärenden där man gör en samlad bedömning att det skulle vara ekonomiskt gynnsamt för kommunen. Inga andra krav framkommer i skrivelsen. I lyckade fall kan det vara en framgångsrik modell där insatsen fungerar som en språngbräda ut i självförsörjning. I de ärenden där det är aktuellt för försörjningsstöd att finansiera en tidsbegränsad anställning istället för att betala ut ekonomiskt bistånd anser vi att man bör vara vaksam på inlåsnings effekter i insatsen. Det är viktigt att arbetsmarknadsenheten fortsätter arbeta med individen under anställningen för att säkerställa att det finns en plan för vad som händer när anställningen tar slut. Dock tror vi att dessa anställningar med fördel borde vara placerad ute i kommunens verksamheter och inte på arbetsmarknadsenheten. Vi tror att detta skulle kunna öka känslan av meningsfullheten av insatsen och därigenom stärka självkänslan hos klienten.

Att aktivt arbeta med meningsfullheten är likaså viktigt för kommunens förstegsverksamhet, Coachingteamet. Flertalet informanter upplevde att de aktiviteter som erbjuds av Coachingteamet var ostimulerade. Vi tror att man bör reflektera kring hur man kan tillse att aktiviteterna är lättillgängliga samtidigt som de är värdeskapande för användarna. Social träning i form av att sitta runt ett bord och prata lyftes fram av flera informanter som icke-värdeskapande. Det är tydligt att det är viktigt att deltagaren ser ett syfte med insatsen. Även om försörjningsstödshandläggare och arbetscoach ser ett tydligt syfte med en insats eller aktivitet är det ej värdeskapande för användaren om hen själv inte är ”med på tåget”.

De hälsofrämjande aktiviteter som erbjuds av Coachingteamet är något vi anser Lekebergs kommun bör arbeta vidare med. Som resultaten i den kvantitativa delen i detta projekt påvisar är ohälsa ett vanligt

arbetshinder för målgruppen. Därför tror vi att Coachingteamet kan bistå med en insats av rutinbyggande och hälsofrämjande karaktär som ett led i en bredare planering. I likhet med Vaekshuset forskningscenters (2018) forskningsresultat uttryckte vissa informanter i våra intervjuer att hälsofrämjande insatser inte ensamt är nog för att skapa stegförflyttningar närmare arbetsmarknaden. Av den anledningen är det att rekommendera att man kombinerar hälsofrämjande insatser med andra aktiviteter, som exempelvis jobbsöksaktivitet, enklare arbetsträningar eller yrkesorienteringskurser.

I enlighet med resultaten från Vaekshuset forskningscenter (2018) lyfte informanterna i våra intervjuer fram att även om de inte kommit närmare arbetsmarknaden har insatsen i Coachingteamet stöttat såvida att de ej hamnat i djupare utanförskap. Vi tror att detta är en viktig poäng och anser att beslutsfattare bör bli medvetengjorda av att även om en insats ej leder till självförsörjning kan den ha vissa ekonomiska, sociala och folkhälsorelaterade vinster. Se Huldt, Malmquist, och Vikberg (2015) för en översikt av de samhällsekonomiska resultaten av FINSAM-finansierade insatser.

Angående intern samverkan mellan Försörjningsstöd och utförande verksamheter inom kommunen anser vi att det finns tydliga utvecklingsområden. Relationen mellan försörjningsstöd och utförande insats behöver vara klarlagd för alla inblandande. Det är försörjningsstöd som är "ägare" av försörjningsstödsärenden och som remitterar deltagare till arbetsmarknadsinsats. Vad detta ägarskap innebär i praktiken behöver förtydligas. Enligt intervjuresultaten ser vi att osäkerheten kring 'vem som bestämmer vad' orsakar en otrygghet hos både klient och yrkesverksamma (se s. 26-27).

I Lekebergs kommun följer försörjningsstöd upp sina ärenden i verksamheterna en gång i månaden. Enligt ett flertal av informanterna i våra intervjuer orsakar dessa uppföljningsmöten stress och ångestpåslag då försörjningsstöd betraktas som en "överhöghet" som kommer och bestämmer utan att vara tillräckligt insatta i ärendets utveckling i arbetsmarknadsinsatsen. Även här ser vi en osäkerhet kring rollfördelningen mellan försörjningsstöd och arbetsmarknadsinsatserna. Detta är en olycklig företeelse som kommunen rimligtvis borde kunna arbeta bort. Vi anser därför att det är lämpligt att fortsätta utveckla samverkansrutinen mellan IFO och NIA för att förtydliga vad ägandeskapet av ärenden innebär i praktiken. Som ovannämnt framkom i intervjuerna att informanterna upplevde en osäkerhet mellan vem som gör vad mellan IFO och NIA. Samverkansrutinen bör representera en möjlighet att minimera denna osäkerhet genom att tydliggöra arbetsprocesser. Det är även viktigt att rutinen inte blir ett "bokhylladokument" utan att verksamheterna ser till att den verkligen efterlevs.

Extern samverkan med andra myndigheter anser vi till viss del behöver belysas som ett utvecklingsområde för Lekebergs kommun. Enligt resultaten i den här kartläggningen ser vi att flertalet individer är i behov av en samordnad planering där det är troligt att flera aktörer behöver vara närvarande. Flera individer har en komplex problematik där man kan tänka sig att en kombination av arbetsmarknadsinsatser och vårdinsatser är en lämplig väg framåt. Av den anledningen tror vi att Lekebergs kommun borde börja tillämpa SIP (Samordnad Individuell Planering) metodik i större utsträckning för att komma vidare i ärenden där ohälsa figurerar som arbetshinder.

Flera informanter uppgav i intervjuerna uttryck för en upplevelse av att inte begripa sin plats och tillhörighet i myndighetssystemet. Det upplevdes också som ej särskilt viktigt *vilken* myndighet som

betalde ut pengar eller remitterade till olika insatser. Vi tror att det är betydelsefullt att kommunen stärker försörjningsstödstagare i sin förståelse för myndighetssystemet. Systemet är grundat i lagar på nationell nivå och är något som man måste förhålla sig till. För att stärka individer som motorn i sin egen process mot självförsörjning anser vi att man bör erbjuda möjligheten för individer att utveckla sin kunskap om myndighetsverige. På så vis kan individen själv bli mer medveten i sin process och därigenom fatta informerade beslut om sin egen utveckling.

I vissa fall behöver kommunen stötta individen i kontakten med andra myndigheter. Även här anser vi att SIP är ett bra verktyg för att samla aktörer för att erbjuda en gemensam och hållbar planering. Det är även viktigt att använda andra insatser för att stötta individen i kontakten med myndigheter. Detta kan exempelvis göras via det redan etablerade Mottagningsteamet. Även boendestöd med insatsen 'stöd i myndighetskontakter' kan användas när individer behöver hjälp och stöd med att klara detta.

Slutsatser

Vår huvudsakliga slutsats är att alla 14 berättelser vi fick ta del av via våra informanter var unika. Deras vägar mot självförsörjning såg alla olika ut och de hade alla varierande upplevelser av kommunens arbete. Nedan följer en rad slutsatser utifrån de samlade resultaten av den här kartläggningen och behovsöversikten.

- I april 2020 var 29,4 % av alla kommuninvånare i behov av ekonomiskt bistånd från Lekebergs kommun i en arbetsmarknadsinsats via kommunen. En målsättning bör vara att undersöka möjligheten att utveckla insatser och processer som möjliggör deltagande i insats för en större andel av försörjningsstödstagare.
- Det är sällan ett isolerat problem som hindrar vägen mot självförsörjning. De flesta i behov av ekonomiskt bistånd har en komplex problematik. Detta fordrar ett holistiskt förhållningssätt.
- Det vanligaste arbetshindret var någon form av ohälsa och främst psykisk ohälsa. Kommunen behöver därför samverka över myndighetsgränserna och man bör tillämpa SIP-metodik i de ärenden ohälsa figurerar som ett hinder till självförsörjning.
- Vikten av att bli hörd var det mest centrala för våra informanter. För att skapa en attraktiv tjänst till medborgaren behöver kommunens personal stärkas i att vara lyhörda och i att skapa en hälsosam arbetsallians med individer i behov av ekonomiskt bistånd.
- Flertalet informanter som deltagit i arbetsmarknadsinsatser upplevde att de kände sig utnyttjade och ”jobbade gratis” åt kommunen istället för att fokusera på sin egen stegförflyttningsprocess mot arbetsmarknaden. Kommunen bör därför arbeta med förtydligandet av syftet med praktik inom kommunens verksamheter.
- Kommunen bör lägga större vikt på att arbeta med självkänslan hos insatsdeltagare. Försörjningsstödshandläggare och arbetscoacher behöver därför vidhålla ett salutogent förhållningssätt. Det är viktigt att fokus ligger på individers styrkor och inte på anpassningsbehov.
- Det är att rekommendera att man kombinerar hälsofrämjande insatser med andra aktiviteter, som exempelvis jobbsöksaktivitet, enklare arbetsträningar eller yrkesorienteringskurser.
- Den personliga relationen mellan insatsdeltagare och personal från kommunen framträdde som särskilt betydelsefull.
- Resultaten i vår kvantitativa datainsamling samt våra intervjuresultat stämmer generellt väl överens med annan forskning och evidens.

Nästa steg

Som nämndes i inledningen är den här rapporten endast ett första steg i en förändringsprocess för kommuns arbetsmarknadsverksamhet. Det är viktigt att resultaten som presenterats omhändertas. För att jobba vidare enligt tjänstedesign behöver processer, förhållningssätt och organisation utvecklas med fortsatt medverkan av användaren (Polaine *et al.*, 2013). Prototyper behöver utvecklas och testas. En lämplig väg framåt anser vi vara att anordna workshops för att reflektera kring resultaten och ta fram konkreta förändringsförslag som beslutsfattare därefter tar ställning till. Det är dock viktigt att kommuninvånarens roll som medskapare fortsätter även in i nästa steg.

Referenser

Arbetsförmedlingen (2016). *Arbetsförmedlingen vann Service Design Award*. Webbartikel. Hämtad (2020-08-25) från: <https://news.cision.com/se/arbetsformedlingen/r/arbetsformedlingen-vann-the-service-design-award,c2112866>

Arbetsmarknadsdepartementet. (2020). *Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna*. Betänkande av utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken. Hämtad (2020-08-27) från: <https://www.regeringen.se/49e9ec/contentassets/63959c1fc5a8449dac7b7b8600ca77f0/kommuner-som-utforare-av-tjanster-at-arbetsformedlingen--en-analys-av-de-rattsliga-forutsattningarna-sou-2020-41.pdf>

Audhoe, S. Nieuwenhuijsen, K. Hoving, J. Sluiter, K. & Frings-Dresen, M. (2018). Perspectives of unemployed workers with mental health problems: barriers to and solutions for return to work. Från *Disability and Rehabilitation*, Vol. 40, pp. 28-34.

Bakker, B. Borgers, N. Burdorf, A. Carlier, B & Lötters, F. & Schuring, M. (2013). The Influence of Perceived Health on Labour Participation Among Long Term Unemployed. Från *Journal of Occupational Rehabilitation*, Vol. 23(2), pp.300-308.

Bejerholm, U. Johanson, S. Porter, & S. Lexén, A. (2018). Critical factors for the return-to-work process among people with affective disorders: Voices from two vocational approaches. Från *Work*, Vol. 60(2), pp. 221-234.

Bejerholm, U. & Porter, S. (2018). The effect of individual enabling and support on empowerment and depression severity in persons with affective disorders: Outcome of a randomized control trail. Från *Nordic Journal of Psychiatry*, vol. 72(4), pp. 259-267.

Bejerholm, U. Porter, S. & Lexén, A. (2019a). Mental Health literacy among vocational rehabilitation professionals and their perception of employers in the return-to-work process. Från *Journal of Vocational Rehabilitation*, vol. 50(2), pp. 157-169.

Bejerholm, U. Porter, S. & Lexén, A. (2019b). Employers' beliefs, knowledge and strategies used in providing support to employees with mental health problems. Från *Journal of Vocational Rehabilitation*, vol. 51(3). I Tryck.

Blåder, S. & Ekmark, S. (2019). "Viktigt med förståelse att det behöver ta tid." *Unga vuxna med aktivitetsersättning - en behovsinventering*. Hämtad (2020-02-03) från: https://finsamorebrolan.se/images/orebrolan/Kartl%C3%A4ggning_Unga_med_AE.pdf

Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. (andra upplagan). Stockholm: Liber.

Crawford, M. Rutter, D. Manley, C. Weave, T. Bhui, K. Fulop N. och Tyrer, P. (2002). Systemic Review of Involving Patients in the Planning and Development of Health Care. Från *British Medical Journal*, Vol. 325, pp.1-5.

Ekberg, K. & Nilsson S., (2013). Employability and work ability: returning to the labour market after long-term absence. Från *Work*, Vol. 44(4), pp. 449-57.

Forslund, A. Pello-Esso, W. Ulmestig, R. Vikman, Waernbaum, I. Westerberg, A. & Zetterqvist, J. (2019). *Kommunal arbetsmarknadspolitik. Vad och för vem? En beskrivning utifrån ett unikt datamaterial*. IFAU: Institutet för Arbetsmarkands- och Utbildningspolitisk Utvärdering. Hämtad (2020-08-25) från: <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2019/r-2019-05-kommunal-arbetsmarknadspolitik-vad-och-for-vem.pdf>

Gullin, V (2018). *Kartläggning av unga vuxna med aktivitetsersättning i kommunerna Sollentuna, Sigtuna och Upplands Väsby. En kvantitativ datainsamling samt en kvalitativ behovsinventering hos målgruppen*. Hämtad (2020-01-13) från: <https://www.finsamsuvs.se/rapporter-och-dokument-44147156>

Huldt, J, Malmquist, C & Vikberg, S. (2015). *Samhällsekonomiskt resultat av insatser inom samordningsförbunden: Perioden 2007-2014*. Hämtad (2020-08-04) från: http://nnsfinsam.se/media/115454/NNS_Rapportserie-2015-1.pdf

Magnusson, P. (2003). Benefits of Involving Users in Service Innovation. Från *European Journal of Innovation Management*, Vol. 6, No. 4, pp. 228-238.

Panican, A. & Ulmestig, R. (2017). *Lokal arbetsmarknadspolitik. Vem gör vad, hur och för vem?* Rapportserie i socialt arbete; nr 36.

Polaine, A. Reason, B. & Lovlie, L. (2013). *Service Design: From insight to implementation*. Rosenfeldt.

Porter, S. (2019). *Critical factors in the return-to-work process. Perspectives of individuals with mental health problems, vocational rehabilitation professionals, and employers*. Lund: Lund University: Faculty of Medicine.

Socialstyrelsen. (2019a). *Individ- och familjeomsorg: Lägesrapport 2019*. Hämtad (2020-08-27) från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-19.pdf>

Socialstyrelsen. (2019b). *Statistik – Om försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd*. Hämtad (2020-08-03) från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2019-10-6405.pdf>

Socialstyrelsen. (2017). *Instruktion för registrering av ekonomiskt bistånd: För handläggare av och ansvariga för ekonomiskt bistånd*. Hämtad (2020-08-03) från:

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2017-1-26.pdf>

Socialstyrelsen. (2012). *Individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen: Vägledning för arbetscoacher*. Hämtad (2020-08-04) från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2012-8-5.pdf>

Suntarbetsliv. (2015). Värmland vill minska den psykiska ohälsan. Webbartikel. Hämtad (2020-08-25) från: <https://www.suntarbetsliv.se/rapporterat/varmland-vill-minska-den-psykiska-ohalsan/>

Vaekshuset forskningscenter (2018). *Virksomme elementer på vejen til job*. Hämtad (2020-03-04) från: <http://vaeksthusets-forskningscenter.dk/wp-content/uploads/2018/11/Virksomme-elementer-paa-vejen-til-job.pdf>

Weidinger, M. (2019). *Kartläggning av försörjningshinder och bakomliggande faktorer: Kartläggning av aktuella informanter på en enhet inom verksamhet försörjning – 2019*. Ej tillgänglig online. Örebro Kommun.

Bilaga 1 – Intervjuguide

Välkommen till intervjun!

När intervjuer genomförs så söker man efter att se mönster eller teman och att förstå sig på olika samhällsproblem. Därför intresserar man sig för *vad* som sägs under intervjun och inte *vem* som säger det. Det finns därför inget intresse för dem som gör undersökningen att nå fram till en viss typ av svar. Svaren bedöms som en beskrivning av det som vi vill ta reda på. Med det sagt finns det inga rätt och fel utan det är din upplevelse som vi är intresserade utav. Vill du under intervjun inte svara på någon fråga så kan du välja att hoppa över den.

Dina svar kommer förvaras på ett sådant sätt att de inte kommer kunna delas med någon utomstående person. Dina svar kommer endast att användas i denna undersökning och inte delas med eller användas i någon annan. Ditt deltagande är helt frivilligt och om du efter en avslutad intervju vill dra dig ur kartläggningen så har du rätt att göra det. Då behöver du informera om vilket (datum och tid) du hade så kommer dina svar tas bort. Dina svar kommer inte kunna kopplas samman med dig som person utan du är helt anonym. Detta är för att det inte är relevant att veta vem som sagt vad samtidigt som det är tryggt för dig att du inte kan urskiljas personligen.

Intervjuerna kommer spelas in. Detta gör man för att inte missa viktiga resonemang eller berättelser som man kan göra om man antecknar. Ljudinspelningarna kommer endast en praktikant från Universitetet lyssna på och skriva ner det som blivit sagt under intervjun. Efter att intervjun är nerskriven så kommer filen med ljudinspelningen att raderas.

Det är viktigt att du är ärlig i dina svar och tar dig tid att besvara en fråga och ta gärna god tid på dig. Med ditt deltagande hoppas vi kunna få en djupare förståelse för Lekebergs kommuns invånare som är i behov av försörjningsstöd. Dina svar kommer inte kunna förändra din planering eller ersättning med Försörjningsstöd då du är anonym.

Jag samtycker till att delta i intervjun enligt ovan,

Datum/Ort

Namnteckning

Namnförtydligande

Intervjuguide

Nu har du beskrivit din resa och dina upplevelser sedan du ansökte om försörjningsstöd och till idag...

Nu skulle jag vilja att du beskriver hur du önskar att det samma resa skulle vara.

Teman:

- Bemötande (Din resa)
 - Din planering (Ditt inflytande) (Får det ta tiden du behöver?)
 - Insatser (Din resa)
 - Det stöd du fått (Proffsig? Vad saknas? Kompetens?)
-
- Hur skulle du beskriva din kontakt med vården under den här tiden?
Hur önskar du att det skulle vara?

 - Hur skulle du beskriva din kontakt med andra myndigheter under den här tiden?
Hur önskar du att det skulle vara?

Utifrån det vi pratat om idag, om du fick önska dig vad som helst, hur skulle du önska att resan framåt ska se ut?

Slutligen så kommer jag fråga dig att fylla i arbetshinder. Även detta är anonymt.

Tack för att du ville dela med dig

Vi kommer att avsluta här om du inte vill tillägga något eller har några frågor?

Bilaga 2 – Arbetshinder självskattning

Kryssa i det som du anser hindrar dig från att få ett arbete. Du kan kryssa i fler än ett hinder om du önskar.

Arbetshinder

- ☐ Psykisk ohälsa
 - ☐ Fysisk ohälsa
 - ☐ Missbruk
 - ☐ Språkhinder
 - ☐ Funktionsvariation
 - ☐ Låg utbildningsnivå
 - ☐ Bristande arbetslivserfarenhet
 - ☐ Bristande tro på en själv
 - ☐ Hög ålder
 - ☐ Annat arbetshinder
-

Bilaga 3 – ”Kundresan”

Min resa

